

**МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО
ПРИРОДНИЧО-ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ**

**«НАУКОВЕ СЬОГОДЕННЯ:
ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ»**

МАТЕРІАЛИ

Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції

17 травня 2019 року

Мелітополь - 2019

УДК 502+338+379.85+55+91+93+94

Н 34

Н 34 **Наукове сьогодення: теоретико-прикладні дослідження та перспективи.** Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції 17 травня 2019 року / За ред. Л.М. Донченко, І.А. Арсененко, В.Д. Гапотія, С.І. Пачева, Л.А. Прохорової, О.М. Ситника. Мелітополь: Вид-во МДПУ імені Богдана Хмельницького, 2019. 250 с.

Матеріали доповідей подано в авторській редакції. Погляд редакційної колегії збірника не завжди співпадає з позицією авторів опублікованих матеріалів. Автори повністю відповідають за стилістику, точність наведених фактів, цитат, власних імен, дат та інших відомостей.

© Автори статей, 2019

© Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, 2019

З М І С Т

РОЗДІЛ І. ГЕОГРАФІЯ.....	7
<i>Донченко Л.М., Зав'ялова Т.В.</i> Формування педагогічних умінь студентів природничо-географічних факультетів з екологічного виховання в загальноосвітніх навчальних закладах	8
<i>Іванова В.М., Сугоняк Я.В.</i> Сучасний стан економічного потенціалу та основні проблемні питання соціально-економічного розвитку Мелітопольського району	15
<i>Іванова В. М., Шелудько О. М.</i> Навчальна практика з геології як умова формування екологічної компетентності майбутніх вчителів географії	20
<i>Кондратенко А. І., Сапун Т. О.</i> Формування дослідницької компетенції слухачів Малої академії наук в секції географії	23
<i>Костиця Ю.В.</i> Сучасні геологічні екзогенні процеси на території Херсонської області	27
<i>Левада О.М., Наход М.В.</i> Сучасний геоекоекологічний стан географічного середовища в м. Миколаїв	31
<i>Левада О.М., Неволько Д.М.</i> Техногенез і геодинаміка як фактори впливу на геологічне середовище м. Дніпро	35
<i>Левада О.М., Заєць О.С.</i> Сучасний стан поверхневих вод Нижньосірогозького району Херсонської області	40
<i>Левада О.М., Григоренко М.В.</i> Рівень освіти як складова індексу розвитку людського потенціалу країни	45
<i>Левада О.М., Оболенська Д.Г.</i> Соціальна інфраструктура сільської місцевості як складова формування регіонального ринку праці	49
<i>Непша О.В., Балабатько Н. В.</i> Антропогенна трансформація сільськогосподарських земель Херсонської області	52
<i>Непша О.В., Лемішко Р. Ю.</i> Вплив харчової промисловості на стан атмосферного повітря у Запорізькій області	55
<i>Непша О.В., Шамрицька Т. М.</i> Національний природний парк «Меотида»: історія створення, структура, сучасний стан	59

РІВЕНЬ ОСВІТИ ЯК СКЛАДОВА ІНДЕКСУ РОЗВИТКУ ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ КРАЇНИ

Левада О.М., Григоренко М.В.

Рівень соціального розвитку країн світу, як один з найважливіших показників загального рівня розвитку країн, оцінюється за допомогою індексу розвитку людського потенціалу (ІРЛП), який вперше було представлено у 1990 році в «Доповіді про людський розвиток». Індекс включає три складові: очікувану тривалість життя; рівень освіти; ВВП на душу населення в доларах паритету купівельної спроможності.

В Україні Програма Розвитку Організації Об'єднаних Націй (ПРООН) започаткована з 1995 р. у формі щорічних Звітів про Людський розвиток.

Важливою складовою індексу є саме - освіта. Цей індекс за методикою ПРООН є комбінованим показником і включає два компоненти. Перший – це рівень грамотності дорослого населення, другий сукупна частка учнів з загальної чисельності населення.

При розрахунку індексу освіти треба враховувати, що першим кроком здобуття освіти є грамотність. При цьому, слід враховувати рівень частку грамотного населення старшого за 15 років. Грамотність важливий показник, но він повинен доповнюватися показником сукупної частки учнів (сукупного валового контингенту учнів, або повноти охоплення навчанням).

Сукупна частка учнів розраховується як відношення загальної чисельності людей, які розпочали навчання на всіх рівнях (від початкової школи аж до післядипломної освіти) впродовж даного року до загальної чисельності населення відповідного віку. Межі цього віку звичайно беруться від 5 до 24 років, але в конкретному випадку можуть залежати від країни [1].

Україну після розпаду СРСР вперше було включено до розрахунку ІЛР і вона посідала цілком гідну 45-ту позицію в рейтингу. Але протягом 90-х років Індекс скоротився на декілька позицій. Країна з 45 перемістилася на 102 місце.

Найкращі позиції в рейтингу (після 1990 р.) Україна мала в 2010 р. – 69-те місце. А за останні сім років знову опустилася на 84-ту позицію (таблиця 1).

Таблиця 1

Індекс людського розвитку в Україні за 1990-2017 рр.[3,5].

№	Рік	ІЛР
1.	1990	0,706
2.	1995	0,664
3.	2000	0,673
4.	2005	0,716
5.	2010	0,734
6.	2011	0,739
7.	2012	0,744
8.	2013	0,746
9.	2014	0,748
10.	2015	0,743
11.	2017	0,751
12	2018	0,751

З початком трансформаційного періоду у 1990-х рр. в Україні принципових змін зазнала освітня сфера. Попри всі негаразди, більша частина освітніх послуг в Україні залишається безоплатною та доступною для широких верств населення. Звичайно, є й платні дитячі садки, школи, колегіуми, ліцеї, однак їх питома вага – невелика.

У перші роки незалежності України (1991-1995 рр.) спостерігався ріст загальноосвітніх закладів. Але, починаючи з 1995 р. розпочалась демографічна криза, яка негативно вплинула на динаміку, особливо після 2000 року, коли число шкіл та викладацького складу постійно скорочувалося.

Взагалі з 1991 року, кількість загальноосвітніх навчальних закладів скоротилась близько на 5 тисяч. Найбільш активно вони закривались у 2013-2017 рр. – понад 1000 шкіл [5].

Слід зазначити, що тенденцію зменшення має не тільки загальна кількість навчальних закладів, а й також кількість учителів та середнє навантаження на одного педагога.

Дещо інша ситуація з вищою освітою: незважаючи на обов'язкову 50% частку бюджетних місць, у більшості вищих навчальних закладів переважають студенти-контрактники. Плата за навчання на стаціонарі є доволі високою, тому серед молоді все більшої популярності набуває заочне та дистанційне навчання. До того ж, такі форми дають змогу працювати і самостійно оплачувати здобуття освіти.

Порівняння первинних показників та інтегрального індексу рівня освіти за останні роки показує досить певні зрушення в бік поліпшення або погіршення параметрів освіти окремих регіонів. В Запорізькій області Індекс освіти (Індекс освіченості (Education Index) складає – 71,3. Розраховували за формулою:

$$I_{educ} = \frac{(2 \times I_{adult} + I_{child})}{3},$$

де I_{adult} - індекс грамотності дорослого населення;

I_{child} - індекс сукупної частки учнів у загальній чисельності населення відповідного віку.

Незважаючи на постійне реформування освітньої галузі, фахівці відмічають, що з кожним роком погіршується якість знань випускників навчальних закладів різних рівнів. Особливо це стосується випускників сільських шкіл, які не можуть на рівні з учнями, що закінчили міські школи, конкурувати при вступі до ВНЗ, та майже усіх випускників вишів, які після закінчення закладів не можуть влаштуватись на роботу, оскільки рівень їхніх знань та компетентності не відповідає вимогам роботодавців. Аналізуючи останні дослідження і публікації, можна констатувати посилення уваги дослідників до проблеми забезпечення рівного доступу до якісної освіти, вироблення методик оцінювання рівня доступності освіти (початкової, загальної середньої, вищої тощо).

Список використаних джерел

1. Людський розвиток регіонів України: методика оцінки та сучасний стан /Лібанова Е.М., Власенко Н.С., Власюк О.С. та інш. - К.: "СПД Савчина", 2002.-125 с.

2. Звіт про світовий розвиток: Важке завдання розвитку / Пер. з англ.; наук. ред. В.А. Колибанов - Київ, 1994.
3. Україна. Людський розвиток. Звіт. Київ 2017. Програма Розвитку Організації Об'єднаних Націй, Представництво в Україні.
4. Рейтинг стран мира по уровню образования — информация об исследовании. [Электронный ресурс] // Центр гуманитарных технологий. URL: <http://gtmarket.ru/ratings/education-index/education-index-info>.
5. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
6. Людський розвиток в Україні: соціальні та демографічні чинники модернізації національної економіки (колективна монографія)/ [Лібанова Е.М., Макарова О.В., Курило І.О. та ін.]; за ред. Е.М. Лібанової. – К.: Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України, 2012. – 320 с.